

De zondag Gods dag

Uitgave van de Nederlandse Vereniging tot bevordering
van de Zondagsrust en de Zondagsheiliging te Rhenen.

De zondag Gods dag

Deze brochure werd eerder (1996) uitgegeven door Lectori Salutem.

Nederlandse Vereniging tot bevordering van de
ZONDAGSRUST en de **ZONDAGSHEILIGING**
gevestigd te Rhenen

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

PUBLICATIE

Tegens het
VLOEKEN, ZWEEREN,
en ONTHEILIGEN van des
HEEREN DAG &c.

*Gepubliceert van den Stadhuyze alhier (more solito)
op den 25. July 1752.*

Te UTRECHT,

Gedrukt by JACOB VAN POOLSUM, Stads
drukker regen over 't Stadhuis, 1752.
MET PRIVILEGIE.

DE ZONDAG GODS DAG

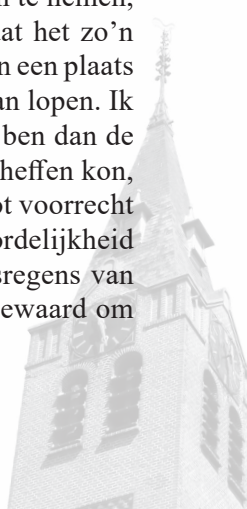
door
J. Mastenbroek

De zondag Gods dag

Voorrecht en verschil

Het gebeurde enige tijd geleden. Nog hoor ik de stem van de man, die mij het volgende verhaal vertelde, in mijn oren klinken: “Het was een stralende zondagochtend. Als naar gewoonte was ik het eerste op. Omdat er in de week toch al zoveel werk in het huisgezin op mijn vrouw terechtkomt, zorg ik ‘s zondagsmorgens voor de ontbijttafel. Terwijl ik de tafel klaarmaakte en thee zette, zag ik aan de overkant van de straat m’n buurman. Een aardige kerel. Een brede armzwaai in mijn richting maakte me duidelijk, dat hij mij achter de vitragegordijnen had zien staan. Diezelfde armzwaai accentueerde ook onze goede verstandhouding, ondanks de grote verschillen die er tussen zijn opvattingen en de mijne bestonden. Fluitend liep de buurman rond zijn caravan, die hij in gereedheid bracht om erop uit te trekken. Nog even een lap over de ramen halen, een mand vol eten inladen, de fietsen op de fietsendrager... vergenoegd rondde hij de voorbereidingen af. Zo’n kwartiertje later reed de buurman de straat uit, zijn recreatiedag binnen. Ik zag nog juist z’n vishengels achter de caravanruiten staan.

Even, gelukkig heel even maar, overviel me de gedachte van: die trekt er lekker op uit, naar strand of platteland. Naar rust en recreatie, naar ontspanning en ontvluchting van de dagelijkse beslommeringen, naar vermaak en vertier. Het weer was er ook wel naar: een stralende blauwe lucht, een zonovergoten dag. Genieten van de buitenlucht, aan een rustige vaart een hengel uitgooien, ergens een stukje strand bemachtigen om bruin te bakken. Heerlijk toch, na een volle werkweek... en heel wat anders dan tweemaal een dikke anderhalfuur stilzitten tussen de muren van het kerkgebouw waarbinnen ik mijn zondagse plek pleeg in te nemen, omgeven door mijn kinderen. Totdat ik beschaamd besepte, dat het zo’n groot voorrecht is om deze dag naar de kerk te mogen gaan, om in een plaats te wonen waar ik, met de kinderen aan de hand, naar de kerk kan lopen. Ik zag het grote voorrecht en het grote verschil. Niet dat ik beter ben dan de buurman, niet dat ik me boven zijn levensstijl en bezig zijn verheffen kon, o nee. Maar ik mocht op dat ogenblik beseffen, dat mij een groot voorrecht te beurt viel, dat evenwel tegelijkertijd een grote verantwoordelijkheid bevatte: ik mág naar de kerk! Ik mag me zetten onder de plasregens van Gods Woord en ik ben er nog van teruggehouden en er voor bewaard om me te koesteren in de zonnestralen in de vrije natuur.

Tot zover het verhaal van die man. Ik ben dat nooit meer vergeten. In een paar korte zinnen schilderde hij mij een ontzaglijke tegenstelling, die mij aan het denken zette. Wat een wonder dat in ons land op tal van plaatsen de deuren van Gods huis nog open mogen staan. Dat er hier en daar nog klokken nodigen “Kom, ga met ons en doe als wij.” Dat er nog drommen kerkgangers, iedere zondag weer, op weg gaan naar het huis des Heeren, om daar de zuivere klanken van wet en evangelie, van vloek en zegen, te mogen horen.

Te onderzoeken in Zijn tempel

Natuurlijk weten we dat er twee soorten kerkgangers zijn, zoals er ook twee soorten mensen zijn. Nee, dan bedoelen we met die twee soorten geen mannen en vrouwen, jongeren en ouderen, rijken en armen, gezonden en zieken. We bedoelen dat er tweeërlei volk is op aarde: bekeerd en onbekeerd. En die beide groepen zitten ook in de kerk. We vinden de onbekeerde mensen op de dag die God aan Zijn dienst wijdde en heiligde niet alleen op het strand, in de vrije natuur of op het voetbalveld, maar ook in Zijn huis. Maar toch ligt er een grote scheiding. Er zijn kerkgangers, die met hun hart in de wereld leven, ook als ze in Gods huis zitten. Maar er zijn er ook, die niet anders begeren dan in de kerk te zitten. Laten we eens naar koning David luisteren. Wat zei deze man? *Eén ding heb ik van de HEERE begeerd, dat zal ik zoeken: dat ik al de dagen mijns levens mocht wonen in het huis des HEEREN, om de lieflijkheid des HEEREN te aanschouwen, en te onderzoeken in Zijn tempel (Ps. 27:4).*

Met al zijn rijkdom heeft David vele goede en aangename plaatsen in zijn leven gekend, maar één plek was hem toch het dierbaarste: het huis des Heeren. Die man was er door genade achter gekomen, dat één dag in Gods voorhoven hem beter was dan duizend dagen elders. Daar strekte zich al zijn lust en liefde heen en hij mocht zingen van de stammen, die vrolijk opgingen naar het huis des Heeren. Kom, ga met ons en doe als wij!

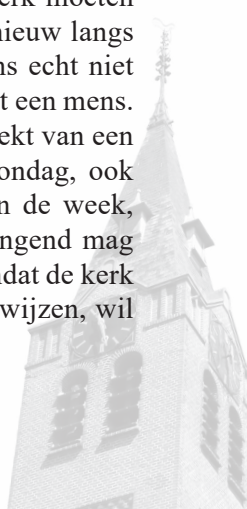
Zondedag

De zondag. Wat is die naam vaak twee letters te kort. Hoe vaak is het geen zondedag in de praktijk van het leven. Ja maar, hoor ik iemand zeggen, ik houd de zondag ook als rustdag! Ik ga die dag niet naar mijn kantoor, mijn winkel is gesloten, ik sta niet achter mijn werkbank en ik hoef niet naar de zaak. Wat fijn, dat ik de zondag als rustdag mag ervaren. En een caravan heb ik niet eens, ik besteed die dag heel anders. Ik ga niet naar

de overvolle kust, maar, ik zoek de rust. Heerlijk 's morgens uitslapen, dan gezellig brunchen, vervolgens de fiets en er lekker op uit langs de sloten en de vaarten. Wuivend riet, kabbelend water, hoog in de lucht de scherende zwaluwen... Tussen haakjes: wie had het nog meer over een zwaluw? O ja, de psalmist, die opmerkte dat zelfs de zwaluw een nest bouwt bij de altaren in de tempel. En die ook begeerde om in het huis des Heeren te mogen zijn.

En zou nu die man, die er op uitgetrokken is in de natuur, die de rust op de rustdag buiten de enige Rust zoekt, God ook niet in de vrije natuur kunnen dienen? Het uitspansel verkondigt toch ook Zijner handen werk? Kan dat dan niet gecombineerd worden: de natuur in en daar God dienen, ver weg van de dagelijkse zorgen van dit leven? Of een compromis wellicht: eventueel 's morgens nog wel naar de kerk, en dan daarna is er de lange middag boordevol ontspanningsmogelijkheden. En als het weer niet meewerkt, als het koud en nat en somber is, dan is er nog keus genoeg om te ontspannen. Want dan zijn er de beurzen, de tentoonstellingen, de concerten, de musea. Te kust en te keur op zondag. En dan vergeten we even ons dagelijks werk, zodat we dan op maandag weer lekker fit aan de slag kunnen.

Zou dát het onderhouden van de zondag zijn op een wijze die de Heere aangenaam en onze ziel nuttig en profijtelijk is? Zou dát de invulling zijn van het vierde gebod: *Gedenk den sabbatdag dat gij dien heiligt?* Immers, dan vervolgt de Wetgever: *Zes dagen zult gij arbeiden en al uw werk doen, maar de zevende dag is de sabbat des HEEREN uws Gods, dan zult gij geen werk doen. Gij, noch uw zoon, noch uw dochter, noch uw dienstknecht, noch uw dienstmaagd, noch uw vee, noch uw vreemdeling die in uw poorten is.* Maar wacht nu even... ik doe geen werk. Ik ontspan! Mijn lichaam heeft dat nodig. Zou ik dan zo nodig naar de kerk moeten gaan? Moet je eens zien naar die mensen, die elke zondag opnieuw langs mijn deur lopen, op weg naar de kerk. En ze kijken doorgaans echt niet vrolijk. Die mensen zijn heus niet beter dan ik... Ja, zo redeneert een mens. Maar Gods wet eist anders. De Heidelbergse Catechismus spreekt van een naarstig komen tot de gemeente Gods. Dat behoort bij de zondag, ook wel de "Dag van Heilige Rust" genoemd. Een hoogtepunt in de week, een beginpunt, een rustpunt, een dag waarnaar de Kerk verlangend mag uitzien, de Kerk die van de ene zondag naar de andere leeft. Omdat de kerk de plaats is waar de Heere Zijn volk wil ontmoeten, wil onderwijzen, wil vertroosten, wil bemoedigen, wil beschamen.

Dit wel en dat niet

Wat mag er nu op zondag en wat mag er die dag niet? Daarover wordt al vele eeuwen gediscussieerd, zelfs al in de tijd van de Bijbel, ja ten tijde van Jezus' omwandelingen op aarde. We weten, dat de Farizeeërs het de Heere Jezus kwalijk namen, toen Hij op de sabbat een man met een dorre hand genas en langs het gezaaide gaande, aren plukte en ze vervolgens in de hand wreef. In de zeventiende eeuw waren er twisten binnen de kerkmuren over de invulling van de zondag. Twee groepen spraken zich binnen de vaderlandse kerk uit op verschillende wijze ten aanzien van de opvattingen over de zondagsheiliging. Waren de volgelingen van de Utrechtse hoogleraar Gisbertus Voetius (1589-1676) nauwgezet in de zondagsopvattingen, degenen die de zijde van de Leidse professor Johannes Coccejus (1603-1669) kozen, ruimden na het bijwonen van de kerkdiensten plaats in voor ontspannende activiteiten, zoals handwerken, musiceren, enz. Tal van boeken van de hand van vertegenwoordigers van beide stromingen rolden van de persen, waarin soms tot in het ridicule voorbeelden werden gegeven welke werkzaamheden of ontspanningsvormen wel of niet geoorloofd waren.

Veel is er over de zondagsheiliging getwist. Tal van vragen doen ook nu nog opgeld, die te maken hebben met de beleving van de zondag naar de norm van Gods Woord. De hedendaagse, helaas zo gecompliceerde tijd, maakt een Bijbels-verantwoorde beleving van de zondag er bepaald niet eenvoudiger op. Er worden vele vragen gesteld die gebaseerd zijn op de praktijk. Voor velen hebben deze vragen het karakter van een grensoverschrijding. We geven een voorbeeld. Het gebruik van openbaar vervoer op Gods dag dient volstrekt te worden afgewezen, tenzij de nood dit gebruik toelaatbaar zou maken. Maar dan rijst onmiddellijk de vraag: wanneer is er sprake van een werkelijke noodsituatie? Wie van een buitenlandse reis terugkeert en gebruik maakt van een vliegtuig, dient de vlucht zo te regelen dat de aankomst op de luchthaven in plaatselijke tijd zodanig is gekozen, dat men nog ruimschoots voor de aanvang van de nacht van zaterdag op zondag thuis kan zijn. Van tram, bus, trein of pont dient men op zondag geen gebruik te maken. Maar, als men wordt opgeroepen om in geval van ernstige ziekte plotseling een afstand te overbruggen en men is daarbij van openbaar vervoer afhankelijk? We gaan er in zo'n situatie van uit, dat er dan eerst is geprobeerd of er een andere oplossing is: iemand die bereid is om zijn auto beschikbaar te stellen. Zou zo iemand niet gevonden kunnen worden, en is de aard van de ziekte zo ernstig, dat bezoek geen uitstel kan

lijden, dan is in zo'n omstandigheid gebruikmaking van openbaar vervoer als allerlaatste mogelijkheid een zaak van het persoonlijk geweten. Een ieder zij dan in zijn of haar eigen gemoed ook in dit opzicht ten volle verzekerd!

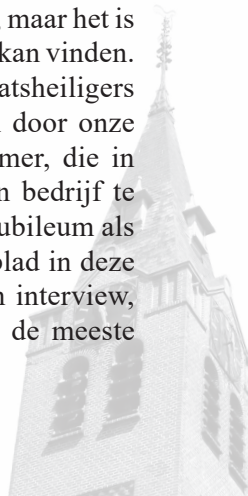
Een ander voorbeeld is dat van een predikant, die een derde dienst wil vervullen in een andere gemeente. Nu wil het geval, dat deze gemeente slechts snel bereikbaar is wanneer gebruik gemaakt wordt van een brug, veerpont of tunnel, waarvoor betaald moet worden, al dan niet door middel van een automaat. De ene predikant zal in het geheel zo'n derde beurt niet willen vervullen, omdat de afstand niet te lopen is en hij geen vrijmoedigheid heeft om gebruik te maken van een (eigen) vervoermiddel. Een ander heeft onoverkomelijke bezwaren tegen het gebruik maken van een voorziening, waarvoor betaald moet worden, in dit geval dus de brug, de veerpont of de tunnel. Weer een ander ziet ook daarin geen bezwaar. Het gaat immers om de verkondiging van het Woord?

De vraag dient echter aan de Bijbel te worden getoetst. En dan is het antwoord niet moeilijk meer. Een dergelijke gebruikmaking van voorzieningen past niet binnen de termen van het "Gedenk den sabbatdag, dat zij dien heiligt." Men hoede zich ook in dit opzicht voor het oude roomse standpunt, dat het doel de middelen heiligt.

Maar hoe dan te adviseren als er mensen zover van de kerk af wonen, dat zij door ouderdom niet langer in staat zijn om lopend Gods huis te bereiken? Er zijn er, die in zo'n situatie geen enkel gebruik willen maken van een vervoermiddel. Er zijn voorbeelden bekend van mensen, die alleen al om deze reden verhuisden en een woning betrokken in de onmiddellijke nabijheid van de kerk.

Eerste palen in de kerk

Nu dient de Bijbel wel een norm voor ons dagelijks leven te zijn, maar het is geen Boek waarin men op iedere situatie een pasklaar antwoord kan vinden. Misschien denken we van onszelf wel, dat we van die sabbatsheiligen zijn en dat wij er wel voor waken om die dag te bezoedelen door onze arbeid. Dan willen we het voorbeeld noemen van die aannemer, die in de stad waarin hij woonde, herdacht veertig jaar geleden zijn bedrijf te hebben opgericht. Tevens vierde hij ongeveer gelijktijdig zijn jubileum als ouderling in de plaatselijke gemeente. Toen het huis-aan-huisblad in deze gebeurtenissen bij elkaar voldoende aanleiding vond voor een interview, werd de man in kwestie onder andere gevraagd waar hij nu de meeste

bouwactiviteiten had ontplooid: in de wijk waarin hij woonde, of in de stad, of elders in de regio. Het antwoord luidde -en hij zei het met smart in zijn hart-: “In de kerk.” Daar had hij, onder de dienst, in gedachten de meeste woningen gebouwd. In plaats van stil te luisteren en het hart naast de prediking te leggen, waren zijn gedachten bij bestekken en eerste palen, bij ontwerpen en draagconstructies.

27 borden

We leven in een tijd, dat de grenzen tussen de zes dagen voor de mens en de ene dag voor de Heere vervagen. Dat kan op godsdienstig-kerkelijk gebied en op het terrein van de wereld. Ons zijn wel voorbeelden bekend, dat er mensen per auto naar de kerk gingen die men vervolgens op zondagavond kon zien wandelen, langer dan de afstand naar de kerk. En we zouden nog met veel andere voorbeelden kunnen aantonen hoe men met de zondag omgaat in de praktijk van het leven. Maar wie ontdekt is aan de heiligheid van de Goddelijke wet kan niet anders dan met de grootste nauwgezetheid acht geven op wat de Heere geboden heeft. Wanneer er daarvan iets in de beoefening mag zijn, dan kan men nog niet over een stootje heenstappen. Dan denk ik aan die ambtsdrager, die er moeite mee had als op zondag de afwas werd gedaan. Hij was vader van een groot gezin. Drie maaltijden op zondag betekenden zevenentwintig borden. Zijn vrouw deelde zijn standpunt niet. Om toch niet in gewetensnood te komen stond hij elke maandag voor dag en dauw op om niet zijn vrouw op te zadelen met zijn bezwaren, maar om dan zelf als consequentie van zijn opvattingen, de gehele zondagse afwas te doen. En dat was hem nooit teveel! Hij mocht ook ervaren, dat in het houden van Gods geboden grote loon ligt. Als ik eraan denk, hoe bijvoorbeeld mijn overgrootmoeder zich voorbereidde op de zondag... ‘s Zaterdagsmiddags om vier uur werd het grint voor het tuintje geharkt. Dan waren de aardappeltjes geschild voor de zondag en was de groente gewassen en in gereedheid gebracht. Even na vier uur ving de ‘voorsabbat’ aan. Er werd dan een oude schrijver uit de kast gehaald en zo werd de zaterdagmiddag en -avond ingevuld.

En zoiets mág in het kerkelijk leven, in tegenstelling tot het vele dat móét in de wereld. En als dat voortkomt uit de tere vreze Gods en niet uit wettisch woelen, is er een zegen op te verwachten. Dat het ronduit Gods dag ontheiligend is, als men naar het strand gaat of elders vertier en vermaak zoekt, behoeft geen nader betoog. Van alles geldt, dat als het door de week zondig is, het dan vanzelfsprekend op zondag ook goddeloos is.

Koffie en een nieuwe hoed

Maar, als we niet meedoen met zondig vermaak buiten de deur, hoe vullen we dan de zondag achter de buitendeur in? Uit de kerk is er immers koffie! En dan? Is er dan nog gelegenheid om in gezinsverband na te praten over de gehoorde preek? In hoeveel gezinnen zit er tussen de zegen na de ochtenddienst en het votum van de middagdienst niets meer dat eraan herinnert dat men onder de prediking heeft gezeten? Op z'n best wordt er in veel gezinnen gesproken over de dominee, de dienstdoende ouderling, de nieuwe hoed van de mevrouw in de bank voor ons, de nieuwe auto van de diaken. We hebben hem weer eens in de kerk gezien, maar háár hebben we gemist... waar zou zij vanmorgen geweest zijn? Mevrouw Jansen was in 't nieuw en bij Pieterse was er zeker een zieke, want de man was alleen in de kerk. En is het je opgevallen dat die jongen van De Wit met dat meisje van Van Splunter meeliep? 't Wordt vast wel wat met die twee. Mevrouw Van der Vorm was in het zwart; haar schoonzuster is vorige week overleden... En heb je gehoord dat Van der Velde geopereerd moet worden?

Gaat het er op die manier aan toe op zondag? Zijn dat de gesprekken? Zou dat een Gode welbehagelijke invulling van Zijn dag zijn? Of.. 'vullen' we de tijd tussen de kerkdiensten met een minstens driegangenmenu, gevolgd door een middagslaapje of een dutje in een luie stoel onder het ironisch motto van: 't is toch een rustdag vandaag? Waar zijn de gezinnen waar men 's avonds de psalmen hoort weerklinken? Ja maar, dat kan bij ons niet, want de burens... Wordt er óók aan de burens gedacht als er een verjaardag wordt gevierd en de kamer vol visite is waarbij de één de ander nauwelijks kan overstemmen? In mijn jeugd bracht ik met m'n ouders eens een vakantie door in een rustig dorp op de Veluwe. Vanaf de kerk was het wel zo'n drie kwartier lopen naar ons vakantieonderkomen. Nooit zal ik vergeten dat ik die avond een boerderij passeerde waar een groot gezin aan tafel zat. Door de openstaande ramen weerklonk het psalmgezang, plechtig en eerbiedig, het rolde langzaam weg in de stille zondagavond. Daar ging stichting van uit. 'k Had aan die tafel wel willen aanschuiven, daar in Kootwijkerbroek. Natuurlijk is dat ook op andere dagen dan de zondag een goede gewoonte, maar de eerste dag is daartoe bij uitstek geschikt, als het hele gezin gelijktijdig aan de tafel kan zitten.

Daders en hoorders

Zijn we er dan met de zondagsheiliging door "Psalmen aan te heffen, die lieflijk zijn en harten treffen?" Zou dat hetgeen zijn wat ten diepste moet

worden verstaan onder het “Gedenk den sabbatdag, dat gij dien heiligt?” Nee, lezer(es)! We behoeven er de oude Heidelbergse maar op na te slaan om de reikwijdte van de inhoud van dit vierde gebod te vinden. Dan gaat het over kerkdienst, predikambt en schoolonderwijs, over het naarstiglijk komen tot de gemeente Gods, inzonderheid op de zondag. En dat naarstiglijk komen beperkt zich bepaald niet tot uitsluitend de prediking te horen.

Dat is wél een eerste vereiste: “om Gods Woord te horen.” Maar, er volgt nog méér. Er is ook sprake van het gebruik van de Sacramenten, de Heilige Doop en het Heilig Avondmaal. Vervolgens is er het gebed, met name genoemd het “openlijk aanroepen van God den Heere.” Tenslotte wordt gewezen op de dienst der offeranden, op de christelijke milddadigheid, op het in praktijk brengen van het Godswoord uit Jacobus 1:22 *En zijt daders des Woords, en niet alleen hoorders*, ondermeer “door den armen christelijke handreiking te doen.” Een opdracht, die zich vanzelfsprekend niet tot de zondagse kerkdiensten hoeft te beperken.

Naast deze galerij van heilige verrichtingen op Gods dag is er een rusten van de aan een gevallen mens zo eigen zijnde boze werken, “de Heere door Zijn Geest in mij werken late, en alzo den eeuwigen sabbat in dit leven aanvange.” Heel opmerkelijk heeft de catechismus het ten aanzien van Zondag 38 niet uitsluitend over de zondag. In hetgeen onder ‘eerstelijk’ wordt opgemerkt staat niet zonder betekenis “inzonderheid op den Sabbat”; in wat volgt achter het “ten andere” wordt met nadruk gesproken over “al de dagen mijns levens.” Dus niet één zevende, maar zeven zevenden. Eén langgerekt rusten van de boze werken, al de dagen van het leven, het hele leven door om dan alzo de eeuwige sabbat in dit leven aan te vangen!

Geschilpunten

Het zou interessant zijn om eens op een rij te zetten wat de vele tientallen in druk uitgegeven verklaringen van de Heidelbergse Catechismus opmerken ten aanzien van het vierde gebod. Het bestek van deze uitgave laat dat niet toe. Er zou overigens een verrassende bloemlezing ontstaan.

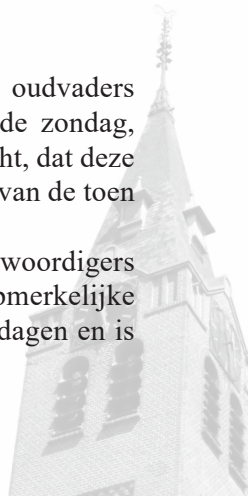
Graag beroept men zich op de oudvaders, de vertegenwoordigers van de zogenaamde Nadere Reformatie. Dat is te prijzen. Maar dat neemt niet weg, dat er in de loop der eeuwen genuanceerd werd gedacht over een juiste invulling en besteding van de zondag. We noemden reeds, dat in de 17e eeuw het punt van de zondagsheiliging een zaak van de eerste orde was. In de toenmalige Gereformeerde Kerken stonden de eerder

genoemde twee groepen tegenover elkaar, die wel met rekkelijken en preciezen werden aangeduid, met Coccejanen en Voetianen. Hoewel hun geschilpunten méér omvatten dan alleen een verschil van mening rond de zondagsheiliging, vormde dit onderwerp een zeer belangrijk deel van hun denkbeelden en kerkelijke positie. De Coccejanen waren zeer gematigd in hun zondagsheiliging als één van de exponenten van hun vrijere opvattingen. De Voetianen daarentegen wensten de zondag in volslagen eerbiediging aan Gods Woord en Wet te onderhouden. Niet op een manier zoals de Farizeeën dat deden, die de Heere Jezus bestrafte als Hij een mens op de sabbat gezond maakte, maar op een Bijbelse wijze, het heiligen van de zondag. We gaan in deze brochure niet uitvoerig in op de zich steeds weer aandienende opvatting, die vooral tegenwoordig in bepaalde stromingen weer opgeld doet, dat de zaterdag de Goddelijke rustdag behoort te zijn, zoals de vrome joden nog steeds de sabbat houden. Alsof Christus niet op de eerste dag der week zou zijn opgestaan! Alsof het een nietszeggende toevoeging zou zijn, dat de discipelen op deze eerste dag der week bijeen waren, zoals Lukas 24:33 en Johannes 20:19 meedelen. Ds. A. Vergunst (1926-1981) merkt treffend op in zijn verklaring van de catechismus, dat de kerk van het Nieuwe Testament de rustdag niet meer aan het einde van de week viert, omdat ons daardoor gepredikt zou worden, dat de rust een loon op onze arbeid zou zijn. Integendeel, de rustdag wordt aan het begin van de week gevierd, opdat dan gepredikt zal worden dat de rust, waarnaar deze dag in het bijzonder heenwijst, een vrucht van het werk van de opgestane Christus is. Sabbattisten, Zevendedagsadventisten en aanverwante zaterdagsvierders miskennen de ambtelijke arbeid van Christus, Die door Zijn gezegende opstanding de zondag gemaakt heeft tot een dag van heilige rust. Laat het onder ons geen vraag behoeven te zijn of we de zondag moeten zien als de door God ingestelde rustdag!

Schoenen kopen op zondag

Om nog even terug te komen op de opmerking, dat de oudvaders genuanceerd dachten over een verantwoorde besteding van de zondag, mogen enkele voorbeelden dienen. Daarbij moet worden bedacht, dat deze voorbeelden uitsluitend mogen worden beoordeeld in het licht van de toen geldende tijdsomstandigheden.

Willem Teellinck (1579-1629), één van de belangrijkste vertegenwoordigers van de eerder genoemde Nadere Reformatie, komt tot enkele opmerkelijke uitspraken. Zou er op zondag plotseling een vriend komen opdagen en is

er geen wijn of wat anders in huis om hem voor te zetten, dan mag men die benodigdheden in het kader van de burgerlijke beleefdheid laten halen. Loopt er op zondag een schip de haven binnen en heeft de schipper geen schoenen om naar de kerk te gaan, dan mag hij die op zondag kopen. Ook mag er een vloermat worden geklopt... Zo zien we, dat er ook onder de strenge Voetianen op sommige punten werd toegestaan wat naar Bijbelse begrippen ontoelaatbaar is. Teellinck heeft met deze stellingname aan de christelijke gastvrijheid en herbergzaamheid hogere waarde toegekend dan aan de strikte heiliging van Gods dag. Zo ook ten aanzien van het voorbeeld van de schipper zonder schoenen. Het “naarstiglijk opgaan naar Gods huis” woog hem zwaarder dan het kopen van schoeisel op de rustdag. Franciscus Ridderus (1620-1683), evenals Teellinck een warm voorstander van de zogenaamde Voetiaanse richting, deed kernachtige uitspraken over een naar zijn mening verantwoorde invulling van de zondag. Zo mag men van hem bijvoorbeeld wel timmeren op zondag..., maar dan alleen als men tijdens de kerkdienst op zondagochtend door de bank was gezakt en ‘s middags de andere dienst wilde bijwonen. Letterlijk antwoordt hij op de vraag “Souden er dan geen wercken geoorloft zijn?” “Indien een banck in de Kercke brack, men soude se mogen her-maken, en soo andere dingen doen, noodigh tot de Godtsdienst (Sevenvoudige oeffeningen, deel 2, blz. 356, uitgave 1671). Dit soort voorbeelden geven er aanleiding toe, dat ze met een glimlach gelezen kunnen worden. Toch geven ze tot op zekere hoogte ook weer hoe men tegen de rustdag aankeek.

Koopzondagen

Ooit gaf de overheid door middel van plakkatens het Godswoord door aan de burgers. Deze konden van plaats tot plaats verschillend van inhoud zijn, maar ondanks de verschillen ging het er in alle gevallen over, dat de dag des Heeren geheiligd zou worden. Zo werd in 1752 in de stad Utrecht een Publicatie opgesteld, waardoor het de neringdoende inwoners gelast werd “hare Winkelen ende Vensters te sluyten en den geheelen dag gesloten te houden, niet te arbeyden.” Het was slechts toegestaan om ‘s zondagsmorgens voor negen en ‘s middags na vieren “zoetemelk bij de straat om te dragen ende te verkopen.” Arme overheid, die thans de openstelling van winkels op zondag propageert en stimuleert. En het is de oude en beproefde methode van de vorst der duisternis om geleidelijk, langs de weg van de gewinning, het volk te rijpen voor de zonde. Nee, geen 52 koopzondagen per jaar. Dan komt iedereen in het geweer. Eerst

een begin: vier koopzondagen. En dan later verruiming naar zes of tien of nog meer. Arm volk, dat aan zes kooldagen per week niet genoeg heeft en de begerige vingers uitsteekt naar de door God aan Zijn dienst gewijde en geheiligde dag. Arme winkeliers, die menen op de zondag hun omzet extra te vergroten. Arme belijdende kerkmens, die zich soms zelfs tussen het winkelende publiek door naar de kerk begeeft en zich beter voelt dan de kopers en de verkopers...

Zou God Die de tafels van de geldwisselaars in de tempel omkeerde, geen bezoeking doen over het ontheiligen en schenden van Zijn dag? Is het niet dieptreurig, dat er een slogan moest komen “Wordt ‘t zondag kerken of wordt ‘t zondag werken?” En hoe is het te keren? Of zijn we al zover heen, dat gevreesd moet worden dat er geen terugkeer naar Gods heilige inzettingen meer mogelijk is?

Doen we mee met de wereld, ook als belijdende kerkganger, op indirecte wijze door onze inkopen te doen bij winkels, die op zondag open zijn omdat het prijskaartje ons zo bevalt, in plaats van onze benodigdheden te betrekken van winkeliers, die met Gods inzettingen rekening houden, maar die door de zondagse concurrentie het steeds moeilijker krijgen, met name in de steden? Laten we toch, in biddend opzien tot de Heere, de wacht betrekken bij Zijn heilige inzettingen. Dan zou daar nog een prediking van kunnen uitgaan. Er zou gelegenheid uit kunnen ontstaan, om op deze wijze ook onze naasten voor Christus te winnen.

Aardappels

In mijn gedachten komt een voorval, dat ik vele jaren geleden meemaakte in het huis van een kerkse boer in een zeer kerks dorp. De man woonde langs een weg, die naar het strand voerde. In zijn voortuin stond een bord, waarop stond ‘aardappels te koop’. Maar zodra het zaterdagavond werd, ging er een lege zak over het bord heen. Op een zondagmorgen stond er een vakantieganger op z’n stoep. Of hij hier aardappels kon kopen. Hij had toch gisteren, toen hij naar zijn vakantieverblijf ging, een bord zien staan? Er was gisteren niet meer van gekomen om aardappels in te slaan. Morgenochtend dan maar, zo had hij zich voorgenomen. Hij had het huisnummer onthouden. De boer zei kortaf, dat hij maandagmorgen de eerste mocht zijn, maar dat hij vandaag geen aardappels wilde verkopen. De klant maakte hem duidelijk, dat hij geen aardappel meer in z’n vakantiewoning had. Was een uitzondering niet mogelijk? Er volgde geen antwoord, maar de boer draaide zich om en sloot de deur, de verbouwweerde

koper op de stoep achterlatend. Wat liet deze boer een kans lopen! Was dit nu geen gelegenheid bij uitstek geweest om de vakantieganger een maaltje aardappels gratis mee te geven, net genoeg voor deze ene dag, en er tegelijk een verklaring bij te geven dat het kopen en verkopen geen pas geeft op de zondag? Zou hij op deze wijze die man niet op een verantwoorde wijze geholpen hebben? Met het getuigenis erbij? Het zou minstens tot nadenken hebben gestemd. Maar nu werd het tegendeel bereikt.

Laten we toch vooral ook oppassen, om boven zo'n vakantieganger te gaan staan. Of boven zo'n boer. Maken we ons ervan af door op de klep van de brievenbus een sticker te plakken, hoe nuttig overigens, waarop staat dat we op zondag geen enkele krant wensen te ontvangen? Of nemen we de moeite om het reclamebureau aan te schrijven en te wijzen op het verkeerde van het laten bezorgen van reclame op de dag des Heeren? Of, nog een mogelijkheid, wachten we zo'n folderbezorger eens op om hem uit liefde te wijzen op het verkeerde, het heilloze ervan?

Er zijn mogelijkheden te over om te getuigen welk een zoetheid er ligt in het houden van de inzettingen Gods. Om een voorbeeld te zijn, ook voor de burens, ook voor de omgeving, en dat dan niet alleen met betrekking tot het vierde gebod.

Als er iets leeft in hart en wandel van wat de dichter uitriep "Hoe lief heb ik Uw wet! Zij is mijn betrachting den gansen dag." Dan is het in onze ontkerstende samenleving niet moeilijk om een zoutend zout en een lichtend licht te zijn. En dan kan het ten aanzien van het houden van Gods dag, met alle gebrek, niet langer voldoende zijn om te zingen:

"Laat ik de rustdag wijden"; maar dan wordt het breder:

*Laat ons de rustdag wijden
Met psalmen tot Gods eer.
't Is goed, o Opperheer,
Dat w' ons in U verblijden.*

(Psalm 92:1a)

Hoe lief is u de dag des Heeren?

Wij zijn het zo gewoon gaan vinden dat de rustdag ontheiligd wordt door sport, vermaak en werken. Het is onze dure plicht de dag des Heeren waar te nemen zoals de Heere het Zelf ingesteld heeft in Zijn Woord.

Onze vereniging probeert landelijk de zondagsontheiliging te bestrijden en de zondagsrust te bevorderen. Voor slechts 1 euro per jaar bent u al lid. Voor meer informatie of opgeven als donateur:

**Nederlandse Vereniging tot bevordering
van de Zondagsrust en de Zondagsheiliging**

Frederik van de Paltshof 15

3911 LA Rhenen

Telefoon: 0317 614398

Fax: 0317 616044

E-mail: info@verenigingzondagsrust.nl

IBAN: NL98 INGB 0000 8786 28

Nederlandse Vereniging tot bevordering van de

ZONDAGSRUST en de **ZONDAGSHEILIGING**

gevestigd te Rhenen

Nederlandse Vereniging tot bevordering van de
Zondagsrust en de Zondagsheiliging
Fred. v.d. Paltshof 15 - 3911 LA Rhenen